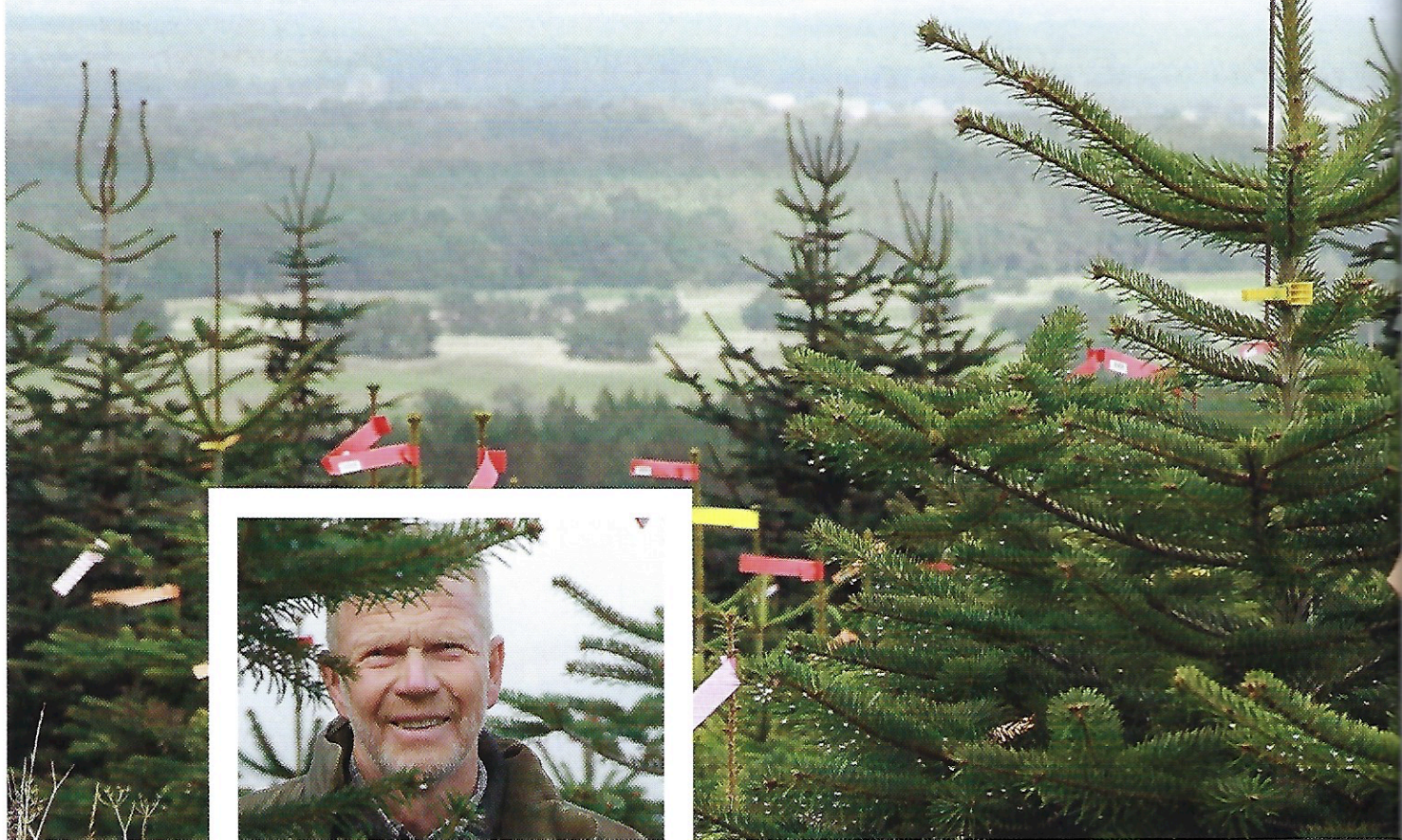

Julgranodlarens bästa tips

Nu är det hög tid att plantera julgranarna för år 2018. Visst kan man få mycket pengar för fina granar men det är lätt att underskatta jobbet med att odla dem.

En som vet är Gunnar Göthner, som med sitt företag Gunnars Granar på Österlen är Sveriges största julgransproducent.

– En period åkte jag runt och försökte köpa in granar som folk planterat. Ofta sa de att de planterat 10 000, men när jag väl kom dit kunde jag acceptera kanske 500 av dem. Planteringarna lämnas ofta åt sitt öde, och många träd blir förvuxna, konstaterar han.

Gunnar Göthner har i princip slutat med dessa inköp. I stället satsar han på sin egen odling. Men han är också generös och delar med sig av sina erfarenheter.

Det gäller att vara aktiv från början om

julgransutbytet ska bli bra. En hobbyodlare som är aktiv kan i bästa fall få upp till 50 procent säljbara julgranar. Gunnar räknar i stället med att 90 procent av hans kungsgranar och 70 procent av svenskgranarna klarar nålsögat för att kunna säljas på torget.

MARKEN

Bördig men genomsläpplig mark med riklig nederbörd är bäst. Halland och västra Skåne har särskilt bra klimat.

Marken måste förberedas med ogräsbeväpning. På åkermark kan en herbicidbehandling göras året innan plantering. Ogrärensning fortsätter sedan under hela odlingen. På hösten efter invintring kan bredsprutning göras med Roundup. Det kan också vara bra att spruta i plantraderna på våren, men då

måste de känsliga plantorna skyddas ordentligt.

TRÄDSLAG

Den svenska granen (*Picea abies*) är absolut vanligast i de svenska vardagsrummen. Bland julgransodlare kallas den ofta rödgran, efter det danska namnet. Rödgranen växer snabbt och måste klippas för att få en bra form.

Nordmannsgranen (*Abies nordmanniana*) är en ädelgran som härstammar från Kaukasus. Den säljs under namnet Kungsgran, och är populär eftersom den har täta grenar och håller barren länge.

Blågran (*Picea pungens*) och serbisk gran (*Picea omorica*) är två granarter som har varit vanliga i julgransodlingar. Båda arterna kan ge vackra julgranar, men blågranen har egenhe-

VAD SKA JAG SATSA PÅ?

med NPK kan starta när plantan är 1 meter hög. Vid behov kan kalksalpeter tillsättas på hösten.

KLIPPNING OCH FORMNING

Klippningen är A och O för att granarna ska bli fina. När plantorna är en meter höga kan bottengrenarna fräsas bort. Därefter måste granarna formklippas varje år med sekator. Det görs på vårvintern fram till skottskjutningen.

På kungsgran kan man också nypa av knoppen på kransgrenarna när de börjar skjuta. Det ger ett kortare men ändå rakt sidoskott.

Toppskottet på svensk gran kan klippas mitt på. Då kommer sidoknoppar att ta över utan att formen påverkas för mycket. Toppen bör inte vara längre än en underarms längd. Kungsgranen klarar däremot inte toppklippning. Då kommer en kransgren att ta över som topp, och stammen får en tydlig böj.

SKÖRDEN

Kungsgranarna skördas när de är 8–12 år gamla och svenskgranarna efter 5–7 år, då är de cirka 2 meter höga. Det kan ta längre tid på magrare marker och i kärvare klimatlägen. Avverkningen bör inte göras tidigare än någon vecka innan kunden vill ha granen.

ÄR DET LÖNSAMT?

Om ekonomin går ihop eller inte beror mycket på. Den intensiva julgransskötsel som Gunnars Granar bedriver kräver ständig passning och jobb året runt. Men lyckas det kan en stor del av granarna säljas, i bästa fall för ett par hundra kronor styck. En mer extensiv julgransodling, till exempel i kraftledningsgator, kan vara ett lågbudgetalternativ, men intäkterna är helt beroende av hur många säljbara julgranar som finns kvar i slutänden. Rådjursbete, frostsador och konkurrens från gräs kan snabbt slå ut en julgransodling som sett lovande ut.

År 2002 gjorde jägmästarstudenten Linda Paulmann ett examensarbete där kalkyler visade att julgransodling i normala fall är en lönsam syssla på igenlagd jordbruksmark. Internräntan var hela 19 procent, vilket överträffar de flesta andra skogliga grödor. Hon gjorde också en enkät bland julgransodlare, och de bekräftade de positiva kalkylerna. Fyra av tio odlare bedömde att avkastningen var högre än 15 procent.

Examensarbetet kan laddas ned. Sök på Linda Paulmann och Julgransodlingar.

Text och foto: **Mats Hannerz**

ten att ibland lukta kattpis när den kommer inomhus. Den har också styva grenar och stickiga barr som är besvärliga att hantera.

Klippgran (*Abies lasiocarpa*) är en nordamerikansk ädelgran med lite smalare krona än kungsgranen. Den är vanlig i julgransodlingar i Norge, men har inte slagit lika mycket i Sverige.

PLANTOR OCH PROVENIENSER

Börja med en robust och stor planta, gärna barrot 2/2 eller 2/1. De kan köpas från sydsvenska eller danska plantskolor.

Proveniensen (härkomst) är viktig. En bra julgransplanta ska inte växa för snabbt, och samtidigt ska den helst vara senskjutande. Växer den för snabbt blir den gles. För kungsgran uppfyller proveniens Ambrolauri,

från västra Georgien, kraven.

Svensk gran behöver inte vara lika långsamväxande. Den klarar av att toppklippas om skotten blir för långa. Mer långsamväxande, svenska provenienser blir finbarriga, vilket föredras av en del kunder.

PLANTERING

På åkermark kan planteringen göras med planteringsmaskin, annars planterar man manuellt med borrh eller hacka i tiltan. Förbandet kan vara cirka 1,15 x 1,00 meter för svensk gran, 1,25 x 1,25 meter för kungsgran. Då behövs ingen gallring under odlingen.

GÖDSLING

Näring behövs för att plantan ska växa, få fina barr och en frisk, grön färg. Värgödsling